

نام خانوادگی:	نام پدر:	پایه:	نام دبیر:
نام: به نام خداوند علم و قلم	نامدرس: علوم و فنون ادبی (۱) دهم	تاریخ:	زمان آزمون:
اداره ی آموزش و پرورش	دبیرستان	سال تحصیلی	نمره باعدد:
			نمره باحروف:

ردیف	تاریخ ادبیات (۲ نمره)	بارم
۱	بیشتر آثار به جای مانده به زبان پهلوی، به کدام حوزه مربوط می شود؟ ☐ الف) آثار دینی زرتشتی ☐ ب) اشعار تعلیمی ☐ ج) اندرزنامه های منشور ☐ د) آثار حماسی	۰/۲۵
۲	گزینه ی مناسب برای عناوین ستون «الف» را از ستون «ب» انتخاب کنید. (یک گزینه اضافی است) <u>«الف»</u> الف) پدر شعر فارسی <u>«ب»</u> ۱- عطار نیشابوری ۲- خواجه عبدالله انصاری ۳- رودکی ۴- کسایی مروزی ۵- سنایی غزنوی	۱
۳	درستی و نادرستی عبارات زیر را مشخص کنید. الف) آثار ادبی پهلوی به سبب اهمیتی که در سنت شفاهی ایران داشته است، معمولاً به کتابت درآمده است. درست ☐ نادرست ☐ ب) آثار ادبی منظوم و منشور زبان پهلوی از میان رفته اند. درست ☐ نادرست ☐ ج) اصل «ترجمه تفسیر طبری» به زبان عربی است اما محمدبن جریر طبری آن را به فارسی برگرداند. درست ☐ نادرست ☐	۰/۷۵
سبک شناسی (۲ نمره)		
۴	کدام یک از جملات متن زیر <u>نادرست</u> است شماره آن را ذکر کنید. (دو مورد) «نخستین آثار نظم زبان فارسی بعد از اسلام ابتدا در سیستان و سپس در خراسان بزرگ پدید آمد. ^[۱] به سبک این آثار «سبک خراسانی» گفته اند و به علت آن که اوج آن در زمان سامانیان بوده است، ^[۲] آن را سبک سامانی نامیده اند. سبک دوره سامانی را سبک بینابین نام نهادند. ^[۳] زیرا ویژگی های سبک خراسانی در آن به چشم می خورد. ^[۴]	۰/۵
۵	پاسخ صحیح را از داخل کمانک انتخاب کنید. شعر در سبک خراسانی معمولاً واقع گراست و توصیفات عمدتاً طبیعی، محسوس (عینی - ذهنی) است.	۰/۲۵

۶	با توجه به ویژگی‌های سبک خراسانی در جدول زیر، موارد ستون «الف» را به ستون «ب» متصل کنید. «الف» الف) کاربرد دو نشانه برای یک متمم ب) شعر واقع‌گرا ج) قافیه و ردیف بسیار ساده است	۰/۷۵
۷	«سبک فکاهی» جزء کدام یک از انواع طبقه‌بندی‌های مربوط به سبک محسوب می‌شود؟ ☐ الف) بر اساس محتوی ☐ ب) بر اساس هدف ☐ ج) بر اساس قلمرو دانش ☐ د) به تناسب مخاطب	۰/۲۵
۸	جای خالی را با واژه مناسب پر کنید. رواج مفاخره، شکایت و انتقاد اجتماعی از ویژگی‌های سطح شعر قرن پنجم و ششم است.	۰/۲۵
موسیقی شعر (۶ نمره)		
۹	اساسی‌ترین عامل پیدایش شعر است.	۰/۲۵
۱۰	نشانه‌های هجایی بیت زیر با نشانه‌های هجایی کدام بیت، یکسان است؟ «پای استدالیان چوین بود پای چوین سخت بی تمکین بود» ☐ الف) دل اگر خداشناسی همه در رخ علی بین / به علی شناختم من، به خدا قسم خدا را ☐ ب) یار بد مار است هین بگریز از او / تا نریزد بر تو زهر آن زشت خو	۰/۲۵
۱۱	علامت‌های هجایی زیر را به معادل‌های آن متصل کنید. (یک مورد اضافه است). الف) U --- ب) U --- ج) U --- ۱- مؤذن ۲- هوشمندی ۳- سرمستان ۴- دل‌انگیزی	۰/۷۵
۱۲	قافیه کردن کدام یک از واژگان داخل کمانک نادرست است؟ (شالیز - کاریز - لذیز - نیز) پیوند روح می‌کند این باد مشک بیز هنگام نوبت سحر است ای ندیم	۰/۲۵

(الف) هر که گوید کلاغ چون باز است نشوندش که دیده‌ها باز است
 (ب) غم خویش خور که خویش به مرده نپردازد از حرص خویش
 (ج) به جهان خرم از آنم که جهان خرم از اوست عاشقم بر همه عالم که همه عالم از اوست
 (د) پدر با پسر یکدگر را کنار گرفتند کرده غم از دل کنار

□ (الف) الف - ج □ (ب) ب - د □ (ج) الف - د □ (د) ب - ج

هر یک از ابیات زیر مربوط به کدام اصطلاح است. «یک بیت اضافی است»

۱- گلزار و باغ عالمی، چشم و چراغ عالمی / هم درد و داغ عالمی، چون پانهی اندر جفا
 (الف) ذوقافیتین
 ۲- طُرفه می‌دارند یاران صبر من بر داغ و درد / داغ و دردی کز تو باشد خوشتر است از باغ و
 (ب) قافیه درونی ورد

۳- کسی دانه نیک مردی نکاشت / کزو خرمن کام دل بر نداشت

حروف قافیه در کدام گزینه بر اساس الگوی «مصوت + صامت + صامت + حروف الحاقی» است؟

(الف) ما چون ز دری پای کشیدیم کشیدیم امید ز هر کس که بریدیم بریدیم
 (ب) بگو تا سوار آورم زابلی که باشند با خنجر کابلی
 (ج) اگر جنگ خواهی و خون ریختن بر این گونه سختی برآویختن

بیت زیر را بخوانید و با توجه به واژگان قافیه جدول را کامل کنید.

«روز وصل دوستداران یاد باد یاد باد آن روز گاران یاد باد»

حروف الحاقی	حروف اصلی	حروف روی	قاعده
«الف»	«ب»	«ج»	«د»

کدام یک از ابیات زیر از وزن شور آفرین و شاد برخوردار است؟

(الف) ای ساربان، آهسته ران کارام جانم می‌رود وان دل که با خود داشتم با دلستانم می‌رود
 (ب) تا به کرم خرده نگیری که من غایم از ذوق حضور ای صنم
 (ج) برآمد خروش سپاه از دو روی جهان شد پر از مردم جنگجوی

۱۸	خط عروضی و نشانه‌هایی هجایی مصراع دوم بیت زیر را در جدول وارد کنید. «من از اینجا به ملامت نروم که من اینجا به امیدی گِرَوَم»	۱/۵								
	<table><tr><td>خط عروضی</td><td>«الف»</td><td>«ب»</td><td>«ج»</td></tr><tr><td>نشانه هجایی</td><td>«د»</td><td>«ه»</td><td>«و»</td></tr></table>	خط عروضی	«الف»	«ب»	«ج»	نشانه هجایی	«د»	«ه»	«و»	
خط عروضی	«الف»	«ب»	«ج»							
نشانه هجایی	«د»	«ه»	«و»							
۱۹	کدام مورد از نظر نوع مصوَّت به کار رفته متفاوت است؟ ☐ الف) معلّم ☐ ب) نظرگه ☐ ج) مقابل ☐ د) تحمّل	۰/۲۵								
۲۰	در شعر زیر دومین واژه قافیه را مشخص کنید. «من که جست‌وجو گرم / سروده‌های ناشنیده را / شعر من که عاشقم / همیشه از تو گفتن است / ای که در بهار سبز نام تو / رسالت گل محمدی / شکفتن است.»	۰/۲۵								
۲۱	اگر واژگان «نو - جو» به عنوان قافیۀ شعر به کار روند، قاعدۀ قافیه کدام است؟	۰/۲۵								
زیبایی‌شناسی (۶ نمره)										
۲۲	با توجه به ابیات: ۱ - خوابِ نوشینِ بامدادِ رحیل / بازدارد پیاده ز سیل ۲ - پیش از اینت بیش از این اندیشه عشاق بود / مهرورزی تو با ما شهرۀ آفاق بود» الف) تکرار واج در کدام بیت محسوس‌تر است؟ ب) این تکرار باعث آفرینش آرایه می‌شود.	۰/۵								
۲۳	ارکان «سجع» را در جمله زیر مشخص کنید و نوع سجع را بنویسید. فلان را کرم بی‌شمار است... دارای عزمی است متین و طبعی کریم.	۰/۷۵								
۲۴	نوع جناس ناهمسان را در ابیات زیر بنویسید. الف) چو شد روز رستم بپوشید گبر / نگهبان تن کرد بر گبر ببر ب) اگر پای در دامن آری چو کوه / سرت ز آسمان بگذرد در شکوه ج) عجب نیست از گل که خندد به سروی / که در این چمن پای در گل نشیند	۰/۷۵								

۲۵	با توجه به ابیات زیر آرایه‌های (موازنه - واژه‌آرایی (تکرار) - اشتقاق) به ترتیب در کدام گزینه‌ها دیده می‌شود؟ الف) هر کجا دردی است درمانیش هست درد عشق است آن که درمانیش نیست ب) گل نعمتی است هدیه فرستاده از بهشت مردم کریم‌تر شوند اندر نعیم گل ج) نظر تا کنی عرض نُقل است و می نفس تا کشی، حرف چنگ است و نی □ الف) ب - ج - الف □ ب) ج - الف - ب □ ج) ج - ب - الف □ د) الف - ج - ب
۲۶	واژه‌ای به کار ببرید که با جایگزینی آن، آرایه ترصیع ایجاد شود. عالم همه عابدند و معبود یکی است دنیا همه ساجدند و یکی است
۲۷	ارزش موسیقایی سجع در کدام عبارت بیشتر است؟ □ الف) الهی به شناخت تو زندگانیم، به نام تو آبادانیم. □ ب) محبت را غایت نیست از بهر آن که محبوب را نهایت نیست. □ ج) دو چیز محال عقل است: خوردن بیش از رزق مقسوم و مردن پیش از وقت معلوم.
۲۸	با توجه به ابیات زیر، آرایه‌های درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. الف) پشت و پناه سپاه من بود، در دیده دشمنان خار و بر روی دوستان خال (سجع متوازی - سجع متوازن) ب) سرو را بین بر سماع بلبلان صبح خیز / همچو سرمستان به بستان، پای کوب و دست زن (واج‌آرایی - جناس) ج) زمانه قرعه نو می‌زند به نام شما / خوشا شما که جهان می‌رود به کام شما (واژه‌آرایی - ترصیع)
۲۹	نوع جناس را در بیت زیر بنویسید و معانی متفاوت آن را ذکر کنید. ای مرغ اگر پری به سر کوی آن صنم پیغام دوستان برسانی بدان پری
۳۰	هر یک از آرایه‌های داخل کمانک با کدام بیت متناسب است؟ (یک مورد اضافی است) الف) بوی جوی مولیان آید همی / یاد یار مهربان آید همی ۱- واج‌آرایی ب) بی عمر زنده من و این بس عجب مدار / روز فراق که نهد در شمار عمر ۲- واژه‌آرایی ج) وجه خدا اگر شودت منظر نظر / زین پس شکی نماند که صاحب نظر شوی (تکرار) د) ای تکیه‌گاه و پناه / زیباترین لحظه‌های خلوت من / ای شط شیرین پر شوکت من ۳- ترصیع ۴- جناس ۵- اشتقاق
۳۱	با ذکر علت بنویسید شاعر در بیت «جفا پل بود بر عاشق شکستی / وفا پل بود، بر دشمن فشاندی» برای زیبایی‌آفرینی در شعر خود، از آرایه ترصیع استفاده کرده یا موازنه؟

۳۲	با توجه به متن زیر به سؤالات پاسخ دهید. «فرمان بزرگوار از خدای نامدار می گوید ... بندگان من، مرا پرستید و مرا خوانید و مرا دانید که آفریدگار من؛ کردگار نامدار، بنده نواز آمرزگار منم؛ مرا پرستید که جز من معبود نیست؛ مرا خوانید که جز من مُجیب نیست.» الف) ابوالفضل میبدی در این متن از نثر چه کسی تأثیر پذیرفته است؟ ب) نوع نثر این متن است.	۰/۵
۳۳	با توجه به متن زیر دو مورد از ویژگی های زبانی نثر دوره سامانی را بنویسید. «امیر سید ابوالمظفر ابوصالح منصور، علمای ماوراءالنهر را گرد کرد و از ایشان فتوای کرد که روا باشد که ما این کتاب را به زبان پارسی گردانیم؛ گفتند: روا باشد خواندن و نبشتن تفسیر قرآن به پارسی، مر آن را که او تازی نداند.»	۰/۵
۳۴	با توجه به متن: «چنین آورده اند که نصر بن احمد واسطه عقد آل سامان بود و اوج دولت آن خاندان ایام مُلک او بود و اسباب تمنع و علل ترفع در غایت ساختگی بود. خزاین آراسته و لشکر جرّار و بندگان فرمانبردار. زمستان به دارالملک بخارا مقام کردی و تابستان به سمرقند رفتی یا به شهرهای خراسان.» چهارمقاله، نظامی عروضی کدام گزینه از ویژگی های نثر این متن نیست؟ □ الف) حذف فعل به قرینه □ ب) استفاده از دو حرف اضافه برای متمم □ ج) استفاده از ترکیبات دشوار □ د) کاربرد واژگان مهجور عربی	۰/۲۵
۳۵	با توجه به ابیات زیر به سؤالات پاسخ دهید. آمد نفس صبح و سلامت نرسانید بوی تو نیاورد و پیامت نرسانید یا تو به دم صبح، سلامی نسپردی یا صبحدم از رشک، سلامت نرسانید بر باد سپردم دل و جان، تا به تو آرَد زین هر دو ندانم که کدامت نرسانید عمری است که چون خاک، جگر تشنه عشقم و ایام به من، جرعه جامت نرسانید الف) دو ویژگی ادبی متن را بنویسید. ب) شعر را به لحاظ قلمرو فکری تحلیل کنید. (ذکر دو مورد)	۱

«ای آن که غمگنی و سزاواری وندر نهان سرشک همی باری
رفت آن که رفت و آمد آن که آمد بود آن که بود خیره چه غم داری»

الف) با توجه به کلمات مشخص شده دو ویژگی زبانی ابیات را بنویسید.

ب) یک آرایه ادبی در بیت دوم بیابید و بنویسید.

ج) حس و حال فضای شعری و عاطفی ابیات بالا را بررسی کنید.

برای هر یک از ابیات ستون «الف» ویژگی زبانی مناسب را از ستون «ب» انتخاب کنید.

«الف»

«ب»

- الف) مهتری گر به کام شیر در است / شو خطر کن ز کام شیر بجوی ۱- کاربرد کلمات کهن
- ب) چون بُناگوش نیکوان شد باغ / از گل سیب و از گل بادام ۲- کاربرد دو حرف اضافه برای یک متمم
- ج) که گر صیاد بیند هم چنینم / دهد حالی به گازر پوستینم ۳- تفاوت تلفظ واژگان در مقایسه با امروز

گروه آموزش ریست شو

ریست شو